

Nemes Márk

Beszámoló az V. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferenciáról (Vác, 2023. november 10–11.)

DOI: [10.54742/tabula.2023.1.07](https://doi.org/10.54742/tabula.2023.1.07)

1.

Az első Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferenciát (IVHK) 2018 áprilisában hozta létre – Vér Ádám egyetemi tanár és Varga Benjámin tudományos segédmunkatárs támogatásával – Stamler Ábel doktorandusz és e cikk szerzője, aki akkor vallástudomány mesterszakos hallgató volt. Az IVHK alap- és mesterszakos szakmai fórumként indult, ahol a vallástudomány, valamint annak társ- és segédtudományai iránt érdeklődő egyetemi hallgatók kötetlenebb jelleggel, ugyanakkor magas szakmai minőséget megcélözva mutathatták be aktuális kutatásaik eredményeit. A rendezvény révén a résztvevők szakmai visszajelzést és kritikákat kaphattak, ugyanakkor ők maguk is kipróbálhatták a konstruktív kritika műfaját, ezzel is támogatva előadótársaikat, előre lendítve saját szakmai fejlődésüket.

2.

A 2018-as rendezvény sikerét látva a szervezői kör kezdeményezte a konferencia rendezvénysorozattá alakítását, valamint megnyitotta a jelentkezés lehetőségét fiatal, posztgraduális képzésben résztvevő kutatók felé is. A konferencia így az átszervezés után évente, változó helyszínen megrendezett eseménysorozattá nőtte ki magát. 2019-ben a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszéke adott otthont a rendezvénynek, majd 2020-ban a Károli Gáspár Református Egyetem Szabadbölcészeti Tanszékén valósult meg a harmadik konferencia. A koronavírus-járvány következtében a 2021. évi konferencia elmaradt, ugyanakkor az ezt megelőző három év során kialakult igény és érdeklődés utat nyitott az IVHK ismételt megrendezésére, melynek színhelye – 2022-ben immár másodjára – a Szegedi Tudományegyetem volt.

3.

A rendezvénysorozathoz 2020 óta ISBN számmal rendelkező absztrakt- és konferenciakiadvány is készül. A gyűjteményes kötet a legígéretesebb előadásokból készült tanulmányokat foglalja magába. 2022-ben a Doktoranduszok Országos Szövetsége Filozófiatudományi Osztálya karolta fel a rendezvényt, melyet az osztály elnökségének segítségével 2023-ban (november 10–11-én) immár ötödik alkalommal rendeztek meg, ez alkalommal az Apor Vilmos Katolikus Főiskola (AVKF) váci épületegyüttesében. A felhívásra minden korábbi évet felülmúló érdeklődés mutatkozott: ötven előadó jelentkezett. Az absztraktok elbírálását követően a hétfős szervezői és bírálói bizottság harmincnégy előadást fogadott be, melyeket tizenkét különböző tudományos szekcióba osztott. A 2023-as „kisjubileumi” rendezvény különlegesnek bizonyult továbbá abban is, hogy a szervezésben és megvalósításban a Doktoranduszok Országos Szövetségének Hittudományi Osztálya is részt vett, ezzel szélesítve a diskurzusban részt vevő tudományterületek körét. A kiugróan magas érdeklődés mellett a 2023. évi rendezvény büszkélkedhetett elsőként tengerentúli plenáris előadóval, Dr. Donald Westbrook (San Jose State University, USA) személyében. A rendezvény második napjának plenáris előadója egy hasonlóan kimagasló hazai szakember, Dr. Busku Szilvia (Tomori Pál Főiskola) volt, aki-

nek előadását a konferencia résztvevőin túl, az AVKF számos hallgatója és oktatója is megtisztelte. A 2023-as rendezvény védnöke Dr. Gloviczki Zoltán (az Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora) nyitóbeszédében kitért a vallástudományi szakterület IVHK-n is megfigyelhető sokszínűségére. A rektor úr kiemelte a sokszínűség pozitív értékeit, valamint a tudományterületen felmerülő kihívásokat is a diskurzus összehangolását illetően. Reflektált továbbá a hazai vallástudós közösség sajátos, zárt jellegére, ugyanakkor beszédében kiemelte a jelen konferenciához hasonló hallgatói kezdeményezések szerepét a szigorú tudományterületi határok feloldásában. Úgy vélte, a kialakuló szakmai kapcsolatok, valamint az interdiszciplináris tudományterületi nyitás révén némileg ellensúlyozhatóvá válik az, hogy a humán tudományterületek – és így a vallástudomány – hagyományosan elefántcsonttornyokba rejtőznek.

4.

A konferencia első napjának délelőtti sávja három párhuzamos panelt tartogatott. A *Hebraisztika és judaizmus panel* nyitóelőadója Dombi Gábor (Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, röviden OR–ZSE) volt, aki a 18. századi Király utcai Orczy-házban működő imaterem történetét ismertette, reflektálva a zsidósággal kapcsolatos mikrotörténeti kutatások kihívásaira és a korszakból származó térképek, tervrajzok és fotók inkonzisztenciáira, melyek révén a helyi imaházról egy számos további kérdést felvető kép alakul ki a kutató számára. Őt Jávör Judit (OR–ZSE) követte, aki a széder este ritualitását elemezte, ezt elsősorban dramatisztruktúraként vizsgálva. Előadásában külön hangsúlyt kapott a négy fiú barátjának értelmezési lehetősége, valamint a tudás átadásának pedagógiai módszerei a haggáda a spirituális bevonódási és mnemotechnikai eszközeivel. A szekció harmadik előadója, Szilágyi Erzsébet (OR–ZSE) a 20. század során Erec Izraelbe érkező kibucclakók körében kialakult Jáguri haggádát vizsgálta, rámutatva a hagyományos haggádarávaló reflexiókra, valamint ennek fluid jellegére, aminek köszönhetően a telepések is saját céljaiknak megfelelően átalakíthatták a szöveget, annak képességét és zenei szerkezetét. Utóbbi kérdésében kiemelte Jehudá Sáret karakterét, a kibuci haggáda dallamának komponálóját és leíróját. A szekció utolsó előadója, Csanády László (OR–ZSE) Harold Bloom keretrendszerében vizsgálta a középkori Andalúziában élő zsidó költő, Dunás ibn Lábrá és Szádja Gáon, tanítvány–mester (*præcursor-ephebe*) viszonyát, reflektálva a lineáris fejlődési modell lépcsőfokaira, melyeket Freud hasonló elméleti lépcsőfokaihoz igazított.

5.

A délelőtti sáv második panelje a *Valláspedagógia és vallásos oktatás szekció* volt, melyet Puskás Marcell (Debreceni Egyetem) előadása nyitott meg. Prezentációjában Luther Márton 1524-es írását vizsgálta, kiemelve a lutheri három konklúzióknak (a szülői érdektelenség, az alacsony iskolázottság és a túlzott elfoglaltság) napjainkban is megfigyelhető oktatási-nevelési vonzatait. Kvalitatív kutatása során rámutatott továbbá az egyházi intézmények sikerességének és magasabb presztízsének okaira, melyeket a gondosabb otthoni nevelésben, illetve az iskolai személyzet szülőkkel való szorosabb kapcsolatában látott. Az előadást Vincze Norbert (AVKF) követte, aki az egyházi személyek reintegrációs szerepét vizsgálta a büntetés-végrehajtási intézetekből távozók életében. Érvelése alapján a börtönből szabadultak számára az intézményes egyházak és vallási közösségek által biztosított segítők, valamint a mindennapi életben és rendszeres vallásgyakorlásban nyújtott intézményes segítség könnyítheti a prizonizációs hátrányok leküzdését, valamint gyorsíthatja a sikeres társadalmi reintegrációt. Harmadik előadóként Veszeli Nóra (AVKF) a Sztehlo Gábor evangélikus lelkész által alapított szociális ellátó rendszert ismertette, az Evangélikus Szeretetszolgálat és Diakóniai Központ

példáin keresztül. Prezentációjában külön kitért Gaudopolis kulturális szerepére és lenyomataira, valamint a lelkész életére és szellemi örökségének hatására, melyek a mai napig meghatározóak az Evangélikus Egyház kapcsolódó projektjeiben. A szekció utolsó előadója, Miklovicz Attila (Pécsi Tudományegyetem, röviden PTE) előadásában Walter H. Capps vallástudomány-definíciójából kiindulva ismertette a tudományterület és a vallásszabadság diskurzusa közti kapcsolatokat. Előadásában hangsúlyozta a tudomány világjobbító feladatát. Érvelése alapján a vallástudomány empirikus és objektív jellegéből adódóan alkalmas lehetne a vallási párbeszéd, a megértés és megbékélés előremozdítására, valamint az ismeretátadás révén biztosíthatja az egységes és egyenlő jogérvényesítés alapját plurális felekezeti rendszerekben.

6.

A délelőtti paneleket a *Közép- és kora újkori vallástörténet szekció* zárta, melynek első előadója Gloviczki Ráhel (ELTE) volt. Az előadó a császár és a pápa közti kapcsolatot mutatta be a 10. és 15. századi középkori császárkoronázási szertartási ordók és koronázási rendtartások alapján. Előadásában kitért ezen rendtartásokban található anomáliákra, eltérésekre, valamint ezek értelmezési lehetőségeire, melyek révén a császár és pápa közti hatalmi játszma finom változásait is nyomon lehetett követni. Ezt követően Koleszár Zsófia (ELTE) Walter Daniel *Vita Aelredi Abbatis Rievall* című életírása alapján ismertette a 12. századi ciszterci apát, Rievaulx-i (Szent) Elréd körül kialakult eszmeiséget. Az előadó Elréd életútján keresztül vezette be a hallgatóságot a 12. századi angliai reformszerzetesség sajátos énképébe, valamint a *caritas* helyi eszményének megnyilvánulásaiiba. Mindezeket a világból való kivonulás sajátos Elréd-i interpretációjával színesítette. Barta Péter József (OR–ZSE) harmadik előadóként a 17. századi Amszterdam zsidó szellemi életét, illetve a helyi zsidó-keresztény tudományos diskurzust ismertette egy helyi francia protestáns kereskedő, Peter Serrarius kapcsolatain keresztül. Az előadás során figyelmet kapott Serrarius nézőpontváltása, mely révén kálvinista teológusból misztikus millenarista kollegiánssá vált. Szemléletváltása, filojudaista elkötelezettsége, valamint keresztény barátaival való folyamatos diskussziója mentén betekintést nyerhettünk az Amszterdamban kialakult szellemi hálózat, a *République des Lettres* intellektuális pezsgésébe, illetve Serrarius nemzetközi és felekezetközi összekötő tevékenységébe. A délelőtti szekció utolsó előadójaként Mezei Emese (Károli Gáspár Református Egyetem) a reformációt mint a reneszánszsal szembeni intellektuális mozgalmat mutatta be. Előadásának kifejezett fókusza a protestantizmus európai zsidósággal kapcsolatos attitűdje volt. Prezentációjában részletesen ismertette a korszak legjelentősebb protestáns gondolkodóinak (Luther, Kálvin, John Foxe, Martin Bucer, Johannes Eck) zsidókról alkotott képét, valamint ezen elképzelések lenyomatait teológiai munkáikban.

7.

A konferencia délutáni szakaszában három hasonlóan érdekfeszítő panel kapott helyet. Ezek közül első az *Egyházi emigrációtörténet* szekció volt, melynek nyitóelőadója Dudás Róbert Gyula (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, röviden PPKE) volt. Előadásában Mindszenty József esztergomi érsek 1974. február 5-i felmentésének következményeit, valamint Mindszenty külhoni reprezentációjának megváltozását vizsgálta. Prezentációjában a leváltást a Vatikán és Moszkva közötti konszolidációs kezdeményezésként értelmezte, kiemelve a közeledés nem várt hatásait, illetve azt, hogy Mindszenty az ellenálló forradalmár képét testesítette meg, mellyel egyszerre vált a kommunizmus és a kiegyezni vágyó pápaság ellenpontjává és egy sajátos gyülekezési ponttá a magyar diaszpóra számára. A panel Balázs Andrea (Károli Gáspár Református Egyetem) előadásával zárult, aki a hatvanas

években épült DeWitt-i (Michigan) lelkigyakorlatos ház, valamint a New Brunswick-i Szent László egyházközség ferences kuszatódiáinak történetét ismertette. Füzér Julián (1915–2005), Thun Otto Albin (1910–1976) és Mandl Maximus (1916–1996) életútját és tevékenységét összefoglalva az előadó átfogó képet adott az amerikai magyar kuszatódia működési éveiről, lelki támogatói tevékenységükről a magyar diaszpórában egészen az 1990-es felszámolásukig, valamint az említett helyszínek jelenéről és jövőbeli perspektíváiról is.

8.

Második délutáni panelként az *Ókori és kora középkori vallástörténet* szekcióban Magdus Tamás (Szegedi Tudományegyetem, röviden SZTE) előadását hallhattuk a római Ceres kultuszhoz kapcsolódó *mundus* megnyitási rítus szignifikanciájáról, elsősorban Festus, Macrobius és Plutarkhosz elbeszélései alapján. A rítus körüli *dies nefasti* (minden munkavégzést és nyilvános tevékenységet tiltó) szerepét részletezve az előadó reflektált Ceres agráristennő kettősségére, valamint a halállal és a liminális időszakokkal való kapcsolatára, illetve felidézte azokat a hiedelmeket, melyek a *mundus* rítust Róma város alapításához kapcsolják. A szekció második előadója, Farkas Vendel, (Uppsala Egyetem, Svédország) egy bronzkori és egy kora-középkori, szarvas sisakokat (is) tartalmazó skandináv leletgyűjtést vetett össze feltételezett szerepüket vizsgálva. Érvelése szerint vallásrégészeti szempontból ezek a sisakok kizárólag rituális feladatot láttak el, mindennapi vagy hadi viseltre alkalmatlanok voltak. Rituális kontextusokban sámáni attribútumként és ekstatikus ruházatként viselője a mitikus valóság részévé vált, amivel hatalmát és státuszát erősíthette meg a törzsi rendszerben. Az előadó a leletgyűjtések kulturális kapcsolatait vizsgálva kitért a jelentős időbeli különbségekre, ugyanakkor hangsúlyozta az azonos szimbólumhasználat által felvetett kérdések fontosságát is. Kiemelte a kontinuitás és a kulturális törés lehetőségét is a két együttes viszonyában, melyekkel egyfajta „újráfelfedezésként” a szarvas sisakok ismételten megjelenhettek a rituális közegben.

9.

A 2023-as konferencián helyet kapott egy angol nyelvű szekció is, amely két előadást foglalt magába. Mária Villanueva Pinal (Belgrádi Egyetem, Szerbia) a volt Jugoszláviában és a mai Szerbiában működő okkultizmus fejlődésével foglalkozott, elsősorban Živorad Mihajlović Slavinski sokszínű munkásságát vizsgálva. Előadásában a New Age hatásait, valamint a Slavinski által felvetett társadalmi-vallási heterodoxia és az alternatív vallási koncepciók kérdéseit vizsgálta diakronikus módszerekkel, külön figyelmet szentelve azoknak a lenyomatoknak, melyeket a régió kultúrája hagyott a Slavinski-féle okkultban. A panel második előadója Tuna Rita (PPKE) volt, aki Ábrahám utazásai mentén vizsgálta a bronzkori Izrael szent helyeinek vallásföldrajzi vonatkozásait. Előadásában ismertette a Jahve/YHWH-kultusz és más regionális közel-keleti kultuszok feltételezhető és régészeti igazolt kapcsolatait, valamint a régészeti és a vallástudományi diskurzus jelenlegi álláspontjait a régióhoz és a Jahve/YHWH-kultuszhoz kapcsolódó monoteizmus–politeizmus vita kérdésében.

10.

Az első nap záróelőadására a II. János Pál teremben került sor, mely során Dr. Donald Westbrook *Invitation to the Interdisciplinary Journey: Philosophy, Theology, Religious Studies, and the Art of Academic Publishing* címmel online tartotta meg inspiráló, ugyanakkor illúziókat is eloszlató nagyelőadását. A fiatal kutató részletesen taglalta az akadémiai életpálya lehetőségeit és nehézségeit, az interdiszciplináris eszköztár szükségességét, és felhívta a figyelmet arra, hogy a folyamatos önreflexió, illetve a személyi innováció elengedhetetlen. A sokoldalú

szakterületi „jelenlét” szükségességét hangsúlyozta, amit nem a publikációkra limitált, hanem ide sorolta a konferencia-részvételeket, -szervezéseket és -előadásokat, a többszerzős tanulmányokat és a rövid beszámolók teljes palettáját is. Hangsúlyozta ugyanakkor a tudománymetria sajátos mértékegységének (a tudományos publikációnak) a kiemelt szerepét is a szakmai előrelépésben. Saját életpályáját illusztrációként felhasználva rámutatott a kutatói kiégés veszélyeire, az ütemezés pozitív hatásaira és az írói *flow* megragadásának számos előnyére. Előadása végén időt szánt több hallgatói kérdésre is, reflektált többek között a kutatói semlegesség és objektivitás nehézségeire, a kutatás tárgyától való távolságtartással kapcsolatos problémákra és a túlfókuszált spektrumból eredő izolációra is.

11.

A plenáris előadást követően a résztvevőket a váci Egyháztörténeti Múzeumban tartott vezetett bejárásra invitálták a szervezők. Itt megismerhették Vác polgáriassodásának és fejlődésének jelentősebb lépcsőfokait, a nagypolgári vallásosság és a mindennapi élet tereit. A helyszínen kiállított püspöki ornátusok, custodiák és cibóriumok révén betekintést nyerhettek a restaurációs és állagmegőrzési folyamatok sokszínűségébe, valamint az egyházi relikviák muzeális értékének és látogathatóvá tételének kihívásaiba. A résztvevők testközelből pillanthatták meg Szent Jusztinusz koponya- és lábszárereklyéjét, és felfedezhették a nagypolgári házioltárok sokoldalúságát is. A bejárás végével a résztvevőket közösségi vacsorára invitálták a szervezők a Remete Pince Étterembe, ahol könnyed hangulatban lehetett kötetlen beszélgetést folytatni.

12.

A konferencia második napját a Tomori Pál Főiskola docense, Dr. Busku Szilvia plenáris előadása nyitotta meg. A plenáris előadó, aki az MTA köztestületi tagja, szemben Westbrook „horizontális” áttekintésével, egy sajátos „vertikális mélyfúrás-jellegű” előadással készült, melynek címe *Kíváncsiság, góg, testi érzékiség. Az ágostoni kísértések Heideggeri értelmezése*. Plenáris előadásában kitért az autentikus és inautentikus létezés heideggeri értelmezésére, a létbizonytalanság és a halállal való szembenézés problematikájára, valamint Ágoston *Vallomásai* alapján áttekintette a *kíváncsiság*, a *góg* és a *szorongás* fogalmait, a léttel kapcsolatos jelentéseiket. E három fogalom mentén végül eljutottunk Heidegger sajátos *gond* értelmezéséhez, mellyel az autentikus lét egy újabb értelmezési tartományát járhattuk át. Előadását követően a hallgatóság kérdései mentén kitekintést nyerhettünk olyan kevésbé gyakran tárgyalt kérdéskörökbe is, mint az autentikus lét fenn tarthatóságának problémája, vagy az autentikus léttől mint a halandósággal való szembenézésről való elemi emberi rettegés.

13.

A plenáris előadást követően három délelőtti szekció zajlott. Első ezek közül az *Interdiszciplináris vallástudományi kutatások* panel volt, melyet Retkes-Kiss Antal Farkas (Magyar Képzőművészeti Egyetem) előadása nyitott meg. Prezentációja során megismerkedhettünk a német nyelvterületen elterjedt népi mágia és amulettek egy sajátos szegmensével. Az előadás révén a betegségek (pestis és frász) elleni amulettek (mint a Himmelsbrief, heilige Länge vagy éppen a Breverl) használatáról (esetleges elfogyasztásáról), az ezek alapjául szolgáló eredeti szentképek visszakövethetőségéről, valamint a restaurációs munkáról is alapvető információkkal gazdagodhatott a hallgatóság. Őt Nemes Márk (SZTE) követte, aki a 2022-ben megkezdett, a Magyarországi Jehova Tanúi Egyházban végzett átfogó kutatás mélyinterjú komponensének kezdeti eredményeit ismertette. Előadása során kitért a generációkként változó tanúi identitás trendjeire, az átörökölt traumákkal és a sebzett kollektív identitással való megküzdési mechanizmusokra és

a tanúi vallásosság, valamint világból való kivonulás további potenciális kutatási perspektíváira is. A szekció harmadik előadója Hollós Judit (Tan Kapuja Buddhista Főiskola) volt, aki a tibeti bön vallás és a dongba képírás közös metszetét vizsgálta. Prezentációjában ismertette a piktografikus jelekből és ideogrammból álló rituális írásrendszer sajátosságait, történeti és kortárs használatát, valamint a jelenleg is zajló UNESCO revitalizációs projektek és az online tér adta lehetőségek körét. Előadásának második felében kitért az írás vallási célú használatának eltűnésére és az írásjeleket használó naxi népcsoport kulturális identitására is.

14.

A második délelőtti *Vallásfilozófia* című panelt Bialkó László Gergő (PTE) előadása nyitotta meg, melyben Bódhizattva eszményképét állította párhuzamba a nietzschei *Übermensch* ideájával. Interkulturális összevetése során az alapvető tipológián túl felidézett olyan hasonlóságokat is, mint a meghaladás gondolata, az aszketikus ideál elutasítása, valamint a jelenvaló-lét. Ugyanakkor kiemelte az alapállások közti különbséget és az öndefiníciós irány ellentétes jellegét a két vizsgált komplex között, melynek fényében a nietzschei *Übermensch* másfele tart útján, mint a létforgatagtól szabaduló Bódhizattva. A szekció második előadója Veres Ábel (KRE) volt, aki Dietrich Bonhoeffernek és Søren Kierkegaard-nak az egyház és a vallás jelentőségéről megfogalmazott téziseit vizsgálta. Előadásának fókuszában a vallásgyakorlat Kierkegaard-i kritikája, valamint a hit és felelősség kérdése volt az autentikus keresztyénség és a Krisztus-követés szempontrendszeréből vizsgálva. A szekció harmadik előadója Enesey Diána Dorisz (ELTE) szintén Kierkegaard gondolkodásával foglalkozott, ugyanakkor előadását a *hallgatás* és *kimondhatatlanság* fogalmaira építette. Kierkegaard-nak *Félelem és reszketés* címmel, álneven megjelent írására hagyatkozva, Ábrahám áldozati történetén keresztül vizsgálta a hit szavakkal való közölhetetlenségét, valamint azt, hogy az Istennel kialakított személyes viszony kimondhatatlansága hogyan formálja az individuum másokhoz való viszonyát és önmagát. A szekció záróelőadójaként Gärtner Péter (PTE) gazdaságetikai témájú előadásában a hagyományos közgazdasági modellek újrafelfedezésének folyamatát, valamint a modern gazdasági rendszerek etikai paradoxonjainak kialakulását és problematikáját vázolta fel. Mindezeket párhuzamba állította a II. János Pál pápa által létrehozott Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa keretében 1990-ben megtartott gazdaságetikai találkozó megállapításaival, továbbá Kenneth J. Arrow, Vernon L. Smith és Bart J. Wilson paradigmáiról megállapításaival. Előadása végén felvázolt egy gondolat kísérleti ívet, mellyel a problémát egy kortárs, új vallási mozgalom, a szcientológia erkölcsfilozófiai és etikai hittételeire is kivetítette, és ütköztette ezeket a felmerülő etikai paradoxonokkal.

15.

A délelőtti sáv utolsó panelje a *Hit- és Bibliatudományi szekció* volt, melynek nyitóelőadója Kalmár Ákos (SZTE) formabontó módon Jézus szenvedéstörténetét, a passió drámáját, valamint a büntetőper korabeli jogi kontextusait elsősorban az ellentmondások oldaláról vizsgálta. Római forrásokra (Tacitus, Flavius) hagyatkozva kitekintett a korabeli politikai viszonyokra, Jézus őrizetbevételének kontextusaira, a nagytanács bűnperének lépéseire, összevetette azokat a Római Birodalom perrendtartási szokásaival és az utóbbi jogrend szerint felvetett vádpontok tarthatóságával. Az előadást Besztercei Márk (ELTE) prezentációja követte, aki a VI. egyetemes zsinaton elfogadott ortodox düothenétizmus álláspontját vizsgálta. Tézise szerint a düothenétizmusnak nincsenek patrisztikus gyökerei, helyette elsőként, IV. János pápa III. Kónsztantinosz császárhoz írott levelében, valamint Szent Maximosz 20. opusculumában lehet először erre utalásokat találni. Előadá-

sa során azzal érvelt, hogy a kontextuális fordulat révén I. Honorius pápa feltételezett „eretneksége” és a monoteléta-vita is új kontextusokkal bővíthet, így vizsgálata a hazai szakterület számára is újdonságokkal szolgálhat. A panel záróelőadását Lévai Ádám (PPKE) tartotta, aki az ókori kereszténység misztérium-jellegét mutatta be Alexandriai Kelemen *Protreptikosz*, valamint Órigenész *Kelszosz ellen* című művei alapján. Érvelése szerint e két szerző írásaiban megtalálható, misztériumokhoz kapcsolódó terminológia lehetőséget ad egy kontextuális exegézisre, melyből kiindulva közeli párhuzamok vonhatók a Mithrasz- és Dionüszosz-kultusz hasonló elemeivel. Ezen összevetés, valamint az alexandriai rekontextualizált szövegek sajátos exegézise révén pedig az alexandriai hagyomány is egy értékes kútforrássá válhat a kortárs apologetikai vizsgálatok számára.

16.

A délutáni időszávban három további panel kapott helyet. A *Valláselmélet* szekció első előadójaként Csúri Alexandra (SZTE) az El Camino zárándokút spiritualitással és vallásossággal kapcsolatos kortárs aspektusait mutatta be. Az El Camino portugál szakaszán végzett résztvevő terepmunkájára alapozva összevetette a hagyományos katolikus és spirituális szemléletű zárándokok motivációit és tapasztalatait, valamint kitért a zárándoklat stresszkezelési és megküzdési mechanizmusként való értelmezésére is. Prezentációjában nagy szerepet kapott az El Caminóhoz kapcsolódó vizualitás, valamint a zárándokúthoz köthető egyéni vallásos élmények sokszínűsége és számossága. A szekció második előadója Paizs Melinda Adrienn (SZTE) volt, aki a SZTE BTK Vallástudományi Tanszékén zajló, az Everness fesztivált központba helyező, nagyobb szabású kutatás „kvalitatív főkomponens-elemzésének” kezdeti eredményeit mutatta be. Előadása során három tematikus kört vázolt fel a fesztivál szolgáltatásait illetően. Ezek a pszichés vagy lelki kiegyensúlyozottság, a gyógyulás és fizikai egészség, valamint a spirituális életvezetés. Előadásában e három csoport figyelembevételével ismertette Stark és Bainbridge kortárs vallásügyi elméletét, majd illusztrálta a keresleti és kínálati dinamizmusokat, valamint ezek időbeli minőségi és mennyiségi változásait is a rendezvény során. A szekció utolsó előadója, Czétényi Gellért (ELTE) volt, aki a Biblia szent könyvként való értelmezési kérdéseit állította középpontba. Előadásában azzal érvelt, hogy szemben a Koránnal, a Tórával vagy a Guru Granth Száhibbal, a Biblia egészen más szerepet tölt be a kereszténység életében, így a Rudolf Otto-i szentséget sem egyedülként hordozza. Prezentációja végén arra a konklúzióra jutott, hogy a Biblia mint könyv praxiográfiai értelemben nem feltétlenül minősíthető szent könyvnek, hiszen fizikai formájához nem járulnak a szent könyvekkel kapcsolatos, hagyományosan exkluzív tisztasági vagy egyéb liminális rítusok, olvasása (néhány kivétellel) minden helyzetben elfogadható.

17.

A délután második paneljének (*Felekezeti fejlődéstörténet*) első előadója, Szaplanczay Máté (PPKE) a II. Vatikáni Zsinatot követő ekkleziológiai (egyház-tani) szemléletváltással és a keleti katolikus egyházak belső átalakulásával foglalkozott. Prezentációjának fókuszában a magyar-, ukrán-, szlovák- és román sajátjogú egyházak hierarchikus fejlődése állt a kilencvenes évek végétől, valamint a hierarchikus struktúrákra vonatkozó kánonok változásai. Őt Kovácsné Smatarla Ibolya (Selye János Egyetem) követte, aki a Biberauer család történetén keresztül mutatta be a Filadelfia Diakonissza Egylet formálódásának időszakát, belső konfliktusait, illetve a stabilizálódását. Előadásában kitért a Lorántffy Egylet és Bethánia Szövetség megalakulására, a Bethesda Kórház megvásárlására, valamint a hazai diakonisszák világháború alatti belmissziós és karitatív tevékenységére is. A szekció utolsó előadója Nagy Katalin (PPKE) volt, aki a kánonjogi újításokról

tartott részletgazdag előadást. Prezentációjában kifejtette a modern jogrendek integrációjára indult kezdeményezéseket (például az elkövető ártatlansága, emberi élet, a méltóság és a szabadság védelme, a kiskorúak elleni abúzus büntetése stb.), valamint reflektált a keleti joggal való jogharmonizáció eredményeire. Figyelmet szentelt továbbá előadásában a püspöki feladatkör és a gyógyulás katolikus kánonjogi értelmezésére, valamint a kinyilatkoztatás alapján megismert isteni jog mindenkori jelenlétére a katolikus kánonjogi gyakorlatban.

18.

A konferencia utolsó panelje a *Teológiai és hittudományi vizsgálódások* címet kapta. Első előadója, Harag Márton (PPKE) a jelenlegi katolikus vallásteológia egyik legkarakteresebb személyének, Gavin D’Costának az üdvteológiai értekezéseit vizsgálta. Előadásában D’Costa pokolraszállás-elméletének tényleges és esetleges helyszíneit elemezte kifejezett fókusszal a nem keresztények kérdésére, továbbá ezen állításokat szembeállította a katolikus dogmatika vonatkozó téziseivel és a kortárs teológia alapvetéseivel is. A szekció záróelőadója Kondorosi Noémi (AVKF) volt, aki Svéd Szent Brigitta 14. században élt katolikus szent misztikus írásait elemezte történelmi, teológiai és misztikus szempontok szerint. Előadásában a *Revelationes celestes* negyedik könyvében vizsgálta Niccolo Acciaiuoli főudvarmester bűnvallomását, égi ítéletét, majd az ezt követő purgatóriumi megtisztulását. Többrétegű elemzése szerint a brigittai szakasz teológiai értelmezése alapul szolgált a túlvilágon szenvedő lelkek közbenjáró imával és helyettesítő vezekléssel való megsegítéséhez, ugyanakkor a történelmi elemzés is értékes hozzájárulásokkal szolgálhat a korszak megértéséhez, hiszen a korszakban fontos államigazgatási szerepeket betöltő történelmi személyek is megjelennek, s ennek révén betekintést nyerhetünk a korszak mentalitástörténeti részleteibe is.

19.

Az V. Interdiszciplináris Vallástudományi Hallgatói Konferencia váci rendezvénye kétségkívül egy újabb jelentős mérföldkő volt a konferenciasorozat életében. Első alkalommal érte el az előadók jelentkezői létszáma az ötven főt. A 2023-as rendezvény volt az első, amely az AVKF teljeskörű patronálásán túl magáénak tudhatta a DOSZ két tudományos osztályának támogatását is. A Vácott elhangzott előadások sokszínűsége, valamint a rendezvény látogatottsága is egyértelműen jelzi, hogy igény van egy olyan hazai szakmai rendezvényre, melyre 2018-ig nem volt adekvát példa. Mindezek fényében az alapítók egyikeként bízom benne, hogy az IVHK sorozat legalább még öt, hasonlóan tartalmas év előtt áll, és teljesítheti az alapításakor megfogalmazott céljait: továbbra is hidat képezhet a hazai vallástudományi felsőoktatási intézmények között, és rendszeres szakterületi rendezvényként biztosíthatja a lehetőséget a fiatal vallástudósok számára kutatási eredményeik megosztására és megvitatására.